

Η μετάφραση της γαλλικής λογοτεχνίας στην Ελλάδα και στην Κύπρο (19^{ος}-21^{ος})

Λευκωσία, 8-9 Δεκεμβρίου 2016

Πανεπιστημιούπολη
Κτήριο Συμβουλίου-Συγκλήτου «Αναστάσιος Γ. Λεβέντης»
Αμφιθέατρο Β108

*

Παρά το διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον τα τελευταία χρόνια γύρω από τη μετάφραση και τους συντελεστές της, δεν έχουν επαρκώς διερευνηθεί οι ιδιαιτερότητες της μεταφραστικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται γύρω από τη γαλλική λογοτεχνία στην Ελλάδα και την Κύπρο σε συνάρτηση με την ιστορική πορεία των δυο χωρών από τον 19^ο αιώνα έως τη σύγχρονη εποχή.

Κατά το 19^ο αιώνα η γαλλική λογοτεχνία και η διαμεσολαβημένη μέσω της γαλλικής γλώσσας μεταφρασμένη συνολικά στα ελληνικά ξένα παραγωγή αποτελεί το 65% των καταγεγραμμένων μεταφράσεων στο ελληνικό κράτος, τον έξω ελληνισμό και τα κέντρα της ελληνικής διασποράς –με σημείο έκρηξης το 1845. Η μετάφραση γαλλικών έργων στην ελληνική επικράτεια εξακολουθεί κατά τον 20^ο αιώνα να κατέχει μια από τις πρώτες θέσεις στην εκδοτική μεταφρασμένη παραγωγή (37% την πρώτη πενήκονταετία του 20^{ου} αιώνα, στη δεύτερη θέση μετά την αγγλόφωνη λογοτεχνία κατά τη δεύτερη πενήκονταετία). Την ίδια θέση θα διατηρήσει κατά την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Βιβλιονέτ, η μετάφραση έργων από τη γαλλική γλώσσα, κατά το έτος 2011, βρίσκεται στη δεύτερη θέση μετά τις αγγλικές μεταφράσεις με ποσοστό περίπου 14%, και σε μεγάλη απόσταση από τις άλλες γλώσσες, τριπλάσια των γερμανικών και πενταπλάσια των ιταλικών.

Σκοπός του συνεδρίου είναι η διερεύνηση της παρουσίας της μεταφρασμένης γαλλικής λογοτεχνίας στην Ελλάδα και την Κύπρο κατά τη χρονική περίοδο δυο και πλέον αιώνων (19^{ος}-21^{ος}), με έμφαση σε ιστορικές περιόδους όπου αυτή αποτυπώνεται εντονότερη, όπως η δεύτερη πεντηκονταετία του 19^{ου} αιώνα, ο μεσοπόλεμος, τα πρώτα δικτατορικά χρόνια και η μεταπολίτευση. Θα επικεντρωθούμε στην ανάδειξη των ειδών, των συγγραφέων και των έργων γύρω από τα οποία καταγράφεται μια διαρκής μεταφραστική δραστηριότητα με μεγάλο αριθμό αναμεταφράσεων, όπως είναι πολλά κλασσικά έργα του 19^{ου} αιώνα, αλλά και εμβληματικά σύγχρονα έργα. Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει επίσης σε έργα ιδιαιτέρως δημοφιλή στην εποχή τους, τα οποία πέρασαν στη λήθη. Θα αναζητηθούν τα αίτια όσον αφορά τη μεταφραστική σιωπή ορισμένων σημαντικών συγγραφέων και των έργων που μεταφράζονται με πολύ μεγάλη καθυστέρηση ή απουσιάζουν εντελώς από τα ελληνικά γράμματα.

Παράλληλα θα μελετηθούν οι συντελεστές αυτής της μεταφραστικής δραστηριότητας-σημαντικοί μεταφραστές σε αριθμό μεταφρασμένων έργων ή σε εμβληματικά έργα, Έλληνες και Κύπριοι συγγραφείς με σπουδαίο μεταφραστικό έργο, η μετάβαση από τον ερασιτέχνη στον επαγγελματία μεταφραστή και η βαθμιαία του εξειδίκευση στις δύο χώρες, οι εκδοτικοί οίκοι οι οποίοι συνέβαλαν στη διαμόρφωση ενός ευνοϊκού πεδίου για τη γαλλική λογοτεχνία, η συμβολή των λογοτεχνικών περιοδικών, και τα τελευταία χρόνια η ίδρυση εξειδικευμένων προγραμμάτων σπουδών μετάφρασης.

Ιδιαίτερη σημασία θα δοθεί στην ανάδειξη των διαύλων επικοινωνίας που επιτρέπουν τη διακίνηση έργων, συγγραφέων, μεταφραστών και μεταφράσεων της γαλλικής λογοτεχνίας μεταξύ της Ελλάδας και της Κύπρου.

*

Επιστημονική – Οργανωτική Επιτροπή

Καθηγητής Γιάννης Η. Ιωάννου, Π.Κ.

Καθηγήτρια Μαρία Παπαδήμα, ΕΚΠΑ

Αν. Καθηγήτρια Δέσποινα Προβατά, ΕΚΠΑ

Καθηγήτρια Μαίη Σεχάμπ, Π.Κ.

Δρ. Νάντια Στυλιανού, Ανώτερη Μορφωτική Λειτουργός, Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υ.Π.Π. Κύπρου

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τμήμα Γαλλικών και
Ευρωπαϊκών Σπουδών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας

Chairmanship of Cyprus
Council of Europe
November 2016 - May 2017

Présidence de Chypre
Conseil de l'Europe
novembre 2016 - mai 2017

INSTITUT
FRANÇAIS
CHYPRE

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΙΚ

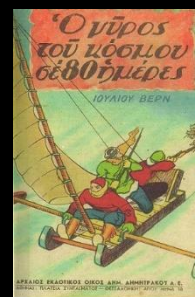
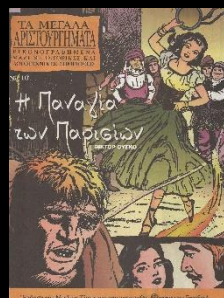
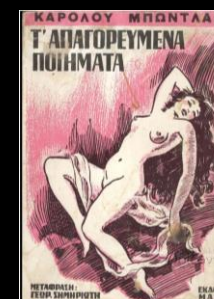
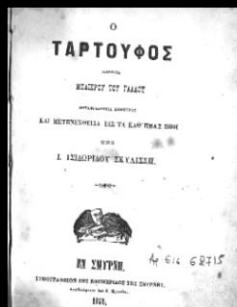
Πανεπιστήμιο Κύπρου
Κτήριο Συμβουλίου-Συγκλήτου
«Αναστάσιος Γ. Λεβέντης»
Αμφιθέατρο Β108 Πανεπιστημιούπολη
Λευκωσία, 8-9 Δεκεμβρίου 2016

INSTITUT
FRANÇAIS
GRÈCE

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΡΓΩΝ
ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Διεθνές Συνέδριο
Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ
(19^{ος}-21^{ος} αι.)

9.30-10.00

Έναρξη συνεδρίου

Καθηγητής Κωνσταντίνος Χριστοφίδης, Πρύτανης Πανεπιστημίου Κύπρου
Κυρία Αίγλη Παντελάκη, Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού
Η Α. Ε. κος Ηλίας Φωτόπουλος, Πρέσβης της Ελλάδας – Η Α. Ε. κος René Troccaz, Πρέσβης της Γαλλίας

I **Ταυτότητες και ετερότητες στην μετάφραση** (Πρόεδρος – Μαρία Παπαδήμα)

- 10.10-10.30 **Φανή Σωφρονίδου**
Δρ Πανεπιστημίου Paul Valéry-Montpellier 3 *Η μεταφραστική περιπέτεια της γαλλικής λογοτεχνίας στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στα κέντρα της ελληνικής διασποράς από το 1900 έως το 2010*
- 10.30-10.50 **Δόμνα Μωϋσέως**
Πανεπιστήμιο Κύπρου *Η γαλλική μετάφραση στην Κύπρο ως εμπειρία της ετερότητας*
- 10.50-11.10 **Αντιγόνη Βλαβιανού**
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο *Η μετάφραση ως εκδοτικός περίπλους χωρών, λογοτεχνικών ειδών & τεχνών*

Συζήτηση και διάλειμμα

II **Ιστορικές αποτιμήσεις** (Πρόεδρος – Νάντια Στυλιανού)

- 11.30-11.50 **Γιάννης Η. Ιωάννου – Δόμνα Μωϋσέως**
Πανεπιστήμιο Κύπρου *Η συμβολή των κυπριακών περιοδικών στην μετάφραση γαλλικής λογοτεχνίας στην Κύπρο*
- 11.50-12.10 **Μαρία Μητσοπούλου**
Υποψήφια Διδάκτωρ – Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας ΕΚΠΑ *Μεταφράσεις γαλλικών και ελληνικών μυθιστορημάτων του Πρώτου παγκόσμιου πολέμου*
- 12.10-12.30 **Νικόλας Μανιτάκης**
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών *Οι μεταφράσεις έργων γαλλικής λογοτεχνίας από το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια*

Συζήτηση

III **Μεταφραστικά οδοιπορικά** (Πρόεδρος – May Chehab)

- 12.40-13.00 **Στέση Αθήνη**
Πανεπιστήμιο Πατρών *Οι χειρόγραφες μεταφράσεις και οι στοχεύσεις τους: από το Τύχαι Τηλεμάχου (1720 περ.) του Fénelon ως τον Κουτσό διάβολο (1818) του Lesage*
- 13.00-13.20 **Δέσποινα Προβατά**
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών *Το οδοιπορικό των μεταφράσεων του Chateaubriand στην Ελλάδα*
- 13.20-13.40 **Σοφία Ντενίση**
Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών *Σκυλίσσης, Δραγούμης, Σεκιάρης: η κορυφαία μεταφραστική τριάδα του 19^{ου} αιώνα και οι «εκ του γαλλικού» επιλογές της*

Συζήτηση

IV **Μετάφραση και αναμετάφραση** (Πρόεδρος – Σοφία Ντενίση)

- 15.30-15.50 **Αντρέας Παππάς**
Επιμελητής εκδόσεων – Μεταφραστής *Το αίτημα της αναμετάφρασης, η ματαιοδοξία του μεταφραστή και η απατηλή (;) λάμψη των παλαιότερων*
- 15.50-16.10 **Βάιος Λιαπής**
Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου *Μεταφράζοντας Μολιέρο σήμερα: από τις Précieuses ridicules στις Φαντασμένες και από τον Amphitryon στον Αμφιτρύωνα*
- 16.10-16.30 **Ελίζα Χατζηδάκη**
Πανεπιστήμιο Paul Valéry-Montpellier 3 *Déconstructions à travers les retraductions d'Émile ou De l'éducation de Jean-Jacques Rousseau*
- 16.30-16.50 **Constantin Makris**
Université Nationale de Séoul *Η μεταφραστική τύχη του André Breton στην ελληνική γλώσσα και η σημασία της σε γλωσσικό και λογοτεχνικό επίπεδο. Αδιέξοδα, υποθέσεις, προβληματισμοί*

Συζήτηση

V	Μετάφραση και Θέατρο (Πρόεδρος – Δέσποινα Προβατά)	
10.00-10.20	Μαρία Ευσταθιάδη Συγγραφέας – Μεταφράστρια	Η σκηνή εντός της γραφής. Μεταφράζοντας θέατρο ή για το θέατρο ;
10.20-10.40	Ιωάννης-Αλέξανδρος Βαμβούκος Υπεύθυνος Θεατρικού Εργαστηρίου Γαλλικού Ινστιτούτου Ελλάδας (ΓΙΕ)	Οι δούλες του Jean Genet: οι μεταφραστικές αποκλίσεις του Οδυσσέα Ελύτη και η επίδρασή τους στην πρόσληψη του έργου από την ελληνική θεωρία και πράξη
10.40-11.00	Χριστάκης Χριστοφή Ανοχτό Πανεπιστήμιο Κύπρου	Κείμενο και ηχώ, η μετάφραση θεατρικών έργων του Μπέκετ από τα γαλλικά στα ελληνικά
11.00-11.20	Μαρία Κωνσταντίνου Πανεπιστήμιο Κύπρου	Χιούμορ, λογοπαίγνια και μετατοπίσεις στη θεατρική μετάφραση. Ο Ιονέσκο στο ελληνόφωνο κοινό

Συζήτηση και διάλειμμα

VI	Μετάφραση και Ποίηση (Πρόεδρος – Ελίζα Χατζηδάκη)	
11.50-12.10	Νάντια Στυλιανού Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου	Αινιγματική αμφισημία και μεταφραστικά διλήμματα στον Ρενέ Σαρ
12.10-12.30	Θανάσης Χατζόπουλος Ποιητής, μεταφραστής, ψυχαναλυτής	Μετάφραση και ερμηνεία: το στενό μονοπάτι, με αφορμή την γαλλική ποίηση
12.30-12.50	Μαρία Παπαδήμα Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Τα ελληνικά ταξίδια του Αρθούρου Ρεμπώ

Συζήτηση

VII	Μεταφράζω αεί διδασκόμενος (Πρόεδρος – Βάϊος Λιαπής)	
14.30-14.50	Σεσίλ Ιγγλέση Μαργέλλου Μεταφράστρια – Κριτικός λογοτεχνίας	Μεταφράζοντας το Θάνατος επί πιστώσει του Σελίν
14.50-15.10	Δήμητρα Κονδυλάκη Δρ Συγκριτικής Λογοτεχνίας Paris IV Καλλιτεχνική σύμβουλος στο Φεστιβάλ Αθηνών	Μισέλ Βιναβέρ: Μεταφράζοντας στα ελληνικά ένα «μοριακό» συγγραφέα
15.10-15.30	Μαρία Χριστίνα Αναστασιάδη Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	Οι ελληνικές μεταφράσεις έργων γαλλόφωνης παιδικής λογοτεχνίας στα χρόνια της κρίσης
15.30-15.50	Έφη Κορομηλά Μεταφράστρια – Εργαστήρια Λογοτεχνικής Μετάφρασης του ΓΙΕ	Η διδασκαλία της λογοτεχνικής μετάφρασης στα Εργαστήρια Λογοτεχνικής Μετάφρασης του Γαλλικού Ινστιτούτου στην Αθήνα

Συζήτηση

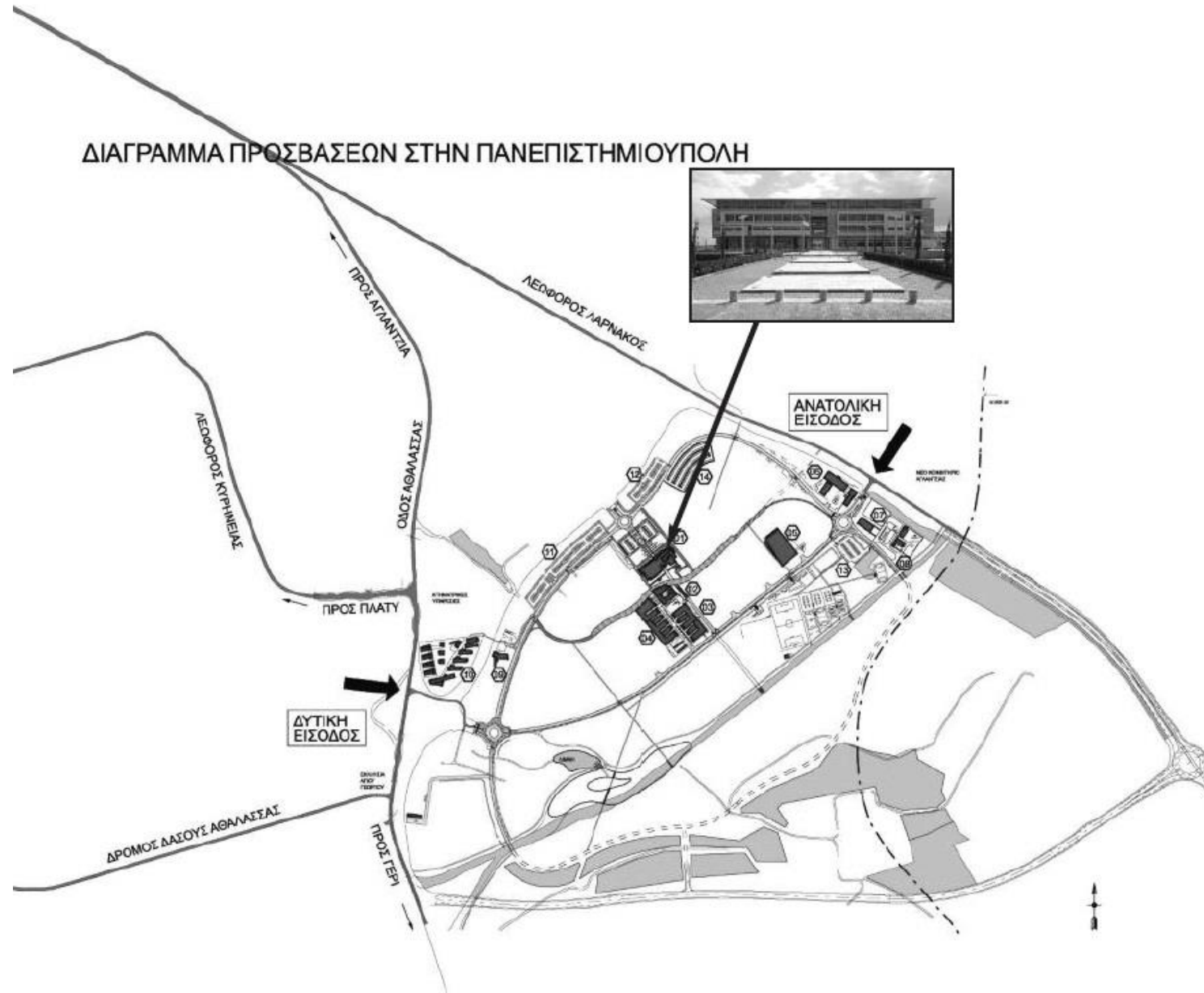
VIII	Οι εκδότες και η μετάφραση (Συντονιστής – Γιάννης Η. Ιωάννου)	
-------------	--	--

Στρογγυλή τράπεζα

16.15-17.15	Σταύρος Πετσόπουλος (Άγρα) Σωτήρης Μετεβελής (Εστία) Βερονίκ Μπριάν (Πόλις)
-------------	--

Κλείσιμο των εργασιών του συνεδρίου

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ

Πανεπιστήμιο Κύπρου
Κτήριο Συμβουλίου-Συγκλήτου
«Αναστάσιος Γ. Λεβέντης»
Αμφιθέατρο Β108 Πανεπιστημιούπολη